

عفو بین الملل – بیانیه مطبوعاتی

۳۰ شهریور ۱۴۰۱ - ۲۱ سپتامبر

سرکوب مرگبار معترضان به مرگ مهسا امینی در بازداشت، نیاز به اقدام فوری جهانی دارد

عفو بین الملل اعلام کرد که رهبران جهان که در نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد حضور دارند باید فوراً از درخواست تاسیس یک مکانیسم مستقل تحقیقاتی و پاسخگویی بین المللی برای رسیدگی به بحران مصونیت ناقضان حقوق بشر از مجازات در ایران، حمایت کنند. این بحران بار دیگر در مرگ در بازداشت مهسا (ژینا) امینی ۲۲ ساله و به گلوله بستن معترضان که تا پایان روز ۲۰ سپتامبر (۲۹ شهریور) حال حداقل ۸ کشته و صدها زخمی به جا گذشته متبلور شده است.*

نیروهای امنیتی جمهوری اسلامی ایران در حال سرکوب خشونت‌بار اعتراضات عمده‌تاً مسالمت‌آمیزی هستند که از زمان مرگ مهسا امینی در ۲۵ روز شهریور آغاز شده است. مهسا امینی چند روز پس از دستگیری خشونت‌آمیز توسط گشت ارشاد تحت عنوان رعایت نکردن [قوانین تبعیض‌آمیز حجاب اجباری](#) جان باخت. بر اساس شواهد گردآوری شده از سوی عفو بین الملل، نیروهای امنیتی در اقداماتی غیرقانونی از گلوله‌های ساچمه‌ای شکاری و دیگر پرتابه‌های فلزی، گاز اشک‌آور، ماشین‌های آب‌پاش و ضرب‌وشتم با باتوم برای متفرق کردن معترضان استفاده کرده‌اند.

عفو بین الملل مرگ ۶ مرد، یک زن و یک کودک را در جریان اعتراضات روزهای ۲۸ و ۲۹ شهریور در استان‌های کردستان (۴)، کرمانشاه (۲) و آذربایجان غربی (۱) ثبت کرده است. حداقل چهار نفر از آن‌ها بر اثر جراحات ناشی از شلیک از فاصله نزدیک گلوله‌های ساچمه‌ای از سوی نیروهای امنیتی جان باخته‌اند.

حداقل دو نفر نیز بینایی‌شان را در یک یا هر دو چشم از دست داده‌اند. صدها نفر دیگر، از جمله کودکان، به دلیل استفاده غیرقانونی از گلوله‌های شکاری ساچمه‌ای و مهمات دیگر، صدمات دردناکی را متحمل شده‌اند که از نظر حقوقی شکنجه یا سایر رفتارها و مجازات‌های بیرحمانه و غیرانسانی محسوب می‌شود.

دیانا الطحاوی، معاون دفتر خاورمیانه و شمال آفریقای عفو بین‌الملل، گفت: «فوران خشم و همدلی جهانی در مورد مرگ مهسا امینی باید با گام‌های محکم از سوی جامعه بین‌المللی برای مقابله با بحران مصونیت سازمان یافته ناقضان حقوق بشر از مجازات در ایران همراه شود. این بحران موجب شده که ارتکاب [شکنجه](#)، [اعدام فراقضایی](#) و دیگر [موارد قتل](#) در ابعاد گسترده توسط مقامات ایران هم در پشت [دیوار زندان‌ها](#) و هم در [جریان اعتراضات](#) خیابانی بی‌وقفه ادامه یابد.»

«دور تازه‌ی سرکوب وحشیانه اعتراضات از سوی مقامات ایران با سخنرانی ابراهیم رئیسی در سازمان ملل همزمان شده است. این واقعیت که علیرغم وجود شواهدی معتبر مبنی بر [دست داشتن او در جنایات علیه بشریت](#)، به او همچنان در عرصه بین‌المللی تریبون داده می‌شود یادآور تأثیر مخرب کوتاهی مکرر کشورهای عضو سازمان ملل در مقابله با مصونیت از مجازات برای جنایات سهمگین در ایران است.»

تیراندازی به قصد کشتن و زخمی کردن

عفو بین‌الملل گزارش‌های شاهدان عینی را جمع‌آوری کرده و تصاویر و ویدئوهای اعتراضات را مورد بررسی قرار داده و این شواهد الگویی وحشتناک از شلیک غیرقانونی و مکرر گلوله‌های ساچمه‌ای به سمت معترضان از سوی نیروهای امنیتی ایران را نشان می‌دهند.

شاهدان عینی گزارش دادند که حداقل سه مرد (فریدون محمودی در سقز، استان کردستان، فرجاد درویشی در ارومیه، استان آذربایجان غربی و یک مرد هویت یابی نشده در کرمانشاه، استان کرمانشاه) و یک زن (مینو مجیدی در کرمانشاه، استان کرمانشاه) بر اثر جراحات ناشی از اصابت گلوله‌های ساچمه‌ای در جریان اعتراضات ۲۸ و ۲۹ شهریور جان خود را از دست داده‌اند. چهار جانباخته دیگر عبارتند از [رضا لطفی](#) و [فواد قدیمی](#) در دهگلان استان کردستان و [محسن محمدی](#) در دیواندره استان کردستان و پسر ۱۶ ساله‌ای به نام [زکریا خیال](#) در ارومیه، استان آذربایجان غربی. مدافعان حقوق بشر به عفو بین‌الملل گفتند که به نقل از منابع حاضر در صحنه، نیروهای امنیتی به این افراد شلیک کرده‌اند اما آن‌ها در مورد نوع مهمات استفاده شده اطلاعات بیشتری در اختیار نداشتند.

در زمان انتشار این گزارش، مقامات کشته شدن سه نفر در [استان کردستان](#) در ۲۸ شهریور و دو نفر در [استان کرمانشاه](#) در ۲۹ شهریور را تأیید کرده بودند، اما طبق الگوهای جاافتاده [انکار و پنهان‌کاری](#) توسط مقامات جمهوری اسلامی، مقامات مسئولیت مرگ‌های صورت گرفته را به گردن «معاندان نظام» انداختند.

روایات همخوان شاهدان عینی و تصاویر ویدئویی شکی باقی نمی‌گذارند که عواملان تیراندازی در جریان اعتراضات

متعلق به نیروهای امنیتی ایران بوده‌اند. شواهد ویدئویی گسترده حاکی از آن است که معترضان در استان‌های کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی که در آن کشته‌شدگان مورد اشاره ثبت شده‌اند، عمدتاً مسالمت‌آمیز بوده‌اند. در برخی نقاط، برخی از معترضان به پرتاب سنگ پرداختند و به خودروهای نیروهای انتظامی آسیب رساندند ولی این اقدامات به هیچ وجه شلیک گلوله‌های ساچمه‌ای که طبق موازین بین‌المللی استفاده از آن‌ها تحت هر شرایطی ممنوع است، را توجیه نمی‌کند.

صدمات هولناک وارده به معترضان

یک منبع دست اول به مصاحبه عفو بین‌الملل گفت که در روز در ۲۵ شهریور نیروهای امنیتی در سقز از فاصله حدود ۱۰ متری به نیچروان معروفی ۱۸ ساله با گلوله‌ها شکاری ساچمه‌ای شلیک کردند که در نتیجه آن او بینایی چشم راستش را از دست داده است. این منبع گفت که در همان روز نیروهای امنیتی در سقز به همین نحو به سوی مرد جوان دیگری به نام پارسا صحت، ۲۲ ساله، شلیک کردند که در نتیجه آن وی بینایی‌اش در هر دو چشم را از دست داده است.

در ۲۸ شهریور، تظاهرات گسترده‌ای که از سقز آغاز شده بود، به سایر شهرهایی که اقلیت تحت ستم و تبعیض کرد ایران در آن ساکن هستند، از جمله بانه، دهگلان، دیواندره، کامیاران، مهاباد و سنندج، گسترش یافت. معترضان، بستگان قربانیان و خبرنگاران حاضر در صحنه به عفو بین‌الملل گفتند که فقط در طی همان یک روز، نیروهای امنیتی صدها مرد، زن و کودک را با شلیک مکرر و از فاصله‌ی نزدیک گلوله‌های ساچمه‌ای به سر و بالاتنه‌شان مجروح کردند که نشان دهنده قصد آن‌ها برای وارد آوردن حداکثر صدمه است.

یکی از شاهدان عینی سرکوب در کامیاران به عفو بین‌الملل گفت: «پلیس ضدشورش دائماً به سمت مردم شلیک می‌کرد... من خودم شاهد زخمی شدن حداقل ۱۰-۲۰ نفر با گلوله‌های ساچمه‌ای بودم... اکثر آنها از پشت مجروح شدند چون داشتند فرار می‌کردند.»

یکی از معترضان اهل مهاباد نیز وضعیت مشابهی را توصیف کرد و گفت: «در پاسخ به مردمی که شعار "زن، زندگی، آزادی" و "مرگ بر دیکتاتور" می‌دادند، نیروهای امنیتی با تفنگ‌های ساچمه‌زن شروع کردند به شلیک اغلب از فاصله ۲۰ تا ۳۰ متری... آن‌ها به طور مشخص سر معترضان را هدف قرار می‌دادند.»

روزنامه‌نگاری از بانه به عفو بین‌الملل گفت: «نیروها امنیتی مستقیم به ناحیه شکم و سینه شلیک می‌کردند. فاصله خیلی کم بود... بیشتر کسانی که در تیراندازی‌های اولیه آسیب دیدند زنان بودند چون زنان در جلو قرار

داشتند.»

گزارش‌های شاهدان عینی مبنی بر استفاده گسترده نیروهای امنیتی از گلوله‌های ساچمه‌ای با فیلم‌ها و عکس‌های بازبینی شده توسط عفو بین‌الملل هم‌خوانی دارد که در آن صدای شلیک مکرر شنیده می‌شود و جراحات منطبق با گلوله‌های ساچمه‌ای شکاری روی بدن و سر معترضان و رهگذران مجروح دیده می‌شود.

عفو بین‌الملل همچنین تصاویر وحشتناک و شهادت شاهدان عینی را به دست آورده که نشان می‌دهد در دیواندره، سقز و دهگلان نیروهای امنیتی همچنین با شلیک گونه‌های نامعلومی از مهمات باعث ایجاد زخم‌های باز در پاها، سینه و شکم معترضان شده‌اند.

از جمله آنها می‌توان به **زانا کریمی**، پسر ۱۷ ساله‌ای که در دیواندره از ناحیه پا مورد اصابت گلوله قرار گرفت و چنان دچار آسیب شده که ممکن است نیاز به قطع پای او باشد و **احسان غفوری** که پس از اصابت گلوله در دهگلان دچار آسیب کلیوی شد اشاره کرد.

عفو بین‌الملل دریافته است که اکثر معترضان و اطرافیان مجروح به دلیل ترس از دستگیری به دنبال درمان در بیمارستان نیستند و این امر آن‌ها را در معرض خطر عفونت و سایر عوارض پزشکی قرار می‌دهد.

نیروهای امنیتی چند صد نفر از تظاهرکنندگان، از جمله کودکان را، هم در جریان اعتراضات روز ۲۸ شهریور و هم در هجوم‌های شبانه بعدی با خشونت دستگیر کرده‌اند. یک شاهد عینی گفت که تعداد زیادی از معترضان دستگیر شده در کامیاران را با سر، بینی یا دست شکسته و بدن‌های خون‌آلود دیده است.

دیانا الطحاوی گفت: «اگر نیروهای امنیتی جمهوری اسلامی ایران پاسخگو نگه داشته نشوند، آن‌ها دست خود را برای کشتن یا زخمی کردن معترضان و زندانیان، از جمله زنانی که به دلیل سرپیچی از قوانین تحقیرآمیز و تبعیض‌آمیز حجاب اجباری دستگیر می‌شوند، باز می‌بینند. با توجه به بسته بودن تمامی مجراهای پاسخگویی در داخل ایران، شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد موظف است پیامی محکم به مقامات ایرانی بفرستد مبنی بر این که جنایات بین‌المللی بدون عقوبت باقی نخواهد ماند.»

پیش‌زمینه

در ۲۲ شهریور ۱۴۰۱، مهسا امینی، یک زن کرد ایرانی در تهران توسط گشت ارشاد دستگیر شد. مأموران گشت ارشاد در ایران به طور متداوم زنان و کودکان دختر را به دلیل رعایت نکردن قوانین تبعیض‌آمیز حجاب اجباری

در معرض بازداشت خودسرانه، زندان، شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها قرار می‌دهند.

به گفته شاهدان عینی، مهسا امینی در جریان انتقال به بازداشتگاه وزرا در تهران مورد ضرب و شتم قرار گرفت. او در عرض چند ساعت به حالت اغما رفت و به بیمارستان کسری منتقل شد و سه روز بعد درگذشت. مقامات ایران در این مورد دستور صدور تحقیقات دادند، اما همزمان وقوع هرگونه تخلفی را رد کردند. تحقیقاتی که آن‌ها وعده داده‌اند الزامات یک تحقیق مستقل را برآورده نمی‌کند زیرا قرار است توسط وزارت کشور انجام شود.

پی‌نوشت: این بیانیه مطبوعاتی به اعتراض‌های روزهای ۲۵ و ۲۹ شهریور ۱۴۰۱ در استان‌های کردستان، کرمانشاه و آذربایجان غربی پرداخته که در آن معترضان کشته شدند. عفو بین الملل در حال بررسی سرکوب اعتراضاتی است که در شهرهای دیگر ایران از جمله همدان، رشت، شیراز، تبریز و تهران صورت گرفته است.